

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede

Oddelek za sociologijo

PETINPETDESETLET

BROŠURA

SLOVENSKEGA SOCIOLOŠKEGA SREČANJA 2022

SOCIO-EKOLOŠKA TRANSFORMACIJA

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

4. in 5. november

Spoštovane kolegice in kolegi!

Pošiljamo vam **brošuro prispevkov** s sociološkega srečanja. V njej so navedeni naslovi in kratki povzetki prispevkov ter opisi okroglih miz. Elektronska verzija **zbornika**, v katerem bodo objavljeni celotni prispevki, bo predvidoma na voljo do srečanja.

PETEK, 4. 11. 2022

8:30 – 18:00

REGISTRACIJA

Fakulteta za družbene vede

09:00–09:15

DOBRODOŠLICA

Hajdeja Iglič, predsednica Slovenskega sociološkega društva

POZDRAVNI NAGOVOR

Iztok Prezelj, dekan Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani

Andrej Kirn, zaslužni profesor Univerze v Ljubljani in častni član Slovenskega sociološkega društva

FDV-Velika dvorana

09:15–10:45

PLENARNA OKROGLA MIZA: VODA V PRESEČIŠČU NARAVOSLOVNIH IN DRUŽBOSLOVNIH PREUČEVANJ

Sodelujejo: Mihael Brenčič; Andrej Lukšič; Lidija Globevnik; Nataša Atanasova; Mihael J. Toman

Moderira: Pavel Gantar

FDV-Velika dvorana

OPIS: V zadnjih dvajsetih letih opazamo porast sodelovanja med naravoslovnimi in družboslovnimi znanostmi pri proučevanju vode in vodnega okolja. Podlago za sodelovanje tvori spoznanje o večpomenskosti vode, ki je ni mogoče zreducirati zgolj na naravni vir in njene biofizikalne lastnosti, ki so pomembne z vidika človekove rabe. Voda je vedno igrala pomembno vlogo v človekovem

gospodarskem in družbenem razvoju, še posebej pa moderni dobi, ki jo zaznamuje vzpon namenske racionalnosti, industrializacija, urbanizacija in kapitalistični razvoj. Danes govorimo o »krizi vode« tako z vidika njene razpoložljivosti (availability) v količinskem in dostopnosti (accessibility) v socio ekonomskem pomenu ter z vidika upravljanja z vodami.

Z vidika različnih naravoslovno tehničnih in družboslovnih znanosti bomo pokušali osvetliti:

- Multipomenskost voda in povečanje okoljske, družbene in politične senzitivnosti »vodnega vprašanja«, kar se je še posebej izrazilo ob referendumu o spremembah in dopolnitvah zakona o vodah;
- Kakšno vlogo imajo družbene strukture in delovanja v preoblikovanju voda. Od vodnega kroga (hydro-cycle) k vodno družbenemu krogu (hydrosocial cycle).
- Kateri so glavni problemi upravljanja z vodami;
- Priložnosti in problemi sodelovanja med naravoslovno tehniškimi in družboslovnimi znanostmi.

10:45 – 11:00

ODMOR

11:00–12:30

PLENARNA OKROGLA MIZA: HRANA V ČASU PODNEBNIH IZZIVOV

Sodelujejo: Andreja Vezovnik; Dora Matejak; Vesna Leskošek; Miroslav Budimir; Majda Černič Istenič

Moderira: Gaja Breclj (Umanotera – slovenska fundacija za trajnostni razvoj)

FDV-Velika dvorana

OPIS: Zavedanje o vplivu hrane na okolje je v zadnjih letih postalo bolj osrednja tema. Zaslugo za umeščanje hrane in okolja na agende imajo predvsem mednarodne organizacije in think thanki ter nenavsezadnje tudi Evropska komisija (strategija Odkmetije do vilic), ki so opozorile na pomembnost prehoda na trajnostne in zdrave načine prehranjevanja, katerih cilj je zmanjšanje vpliva prehranskih sistemov na okolje. V Sloveniji se v okviru nevladnih organizacij (NVO) že dolgo opozarja na težave, ki jih prehranski sistemi povzročajo okolju, a diskurzi in kampanje NVO se osredotočajo predvsem na posamična etično sporna živila, plastično embalažo in prehranske odpadke. Pri tem nekateri pomembni problemi vpliva prehranskih sistemov na okolje ostajajo v ozadju, kar posledično pomeni, da tudi javnost določenih prehranskih praks ne percipira kot okoljsko problematičnih. Okrogla miza se bo zato lotila prav teh vidikov in skušala osvetliti predvsem problem mesa kot okoljski problem, problem pridelave hrane na kmetijah in v ruralnem okolju v povezavi z naslavljanjem okoljskih vprašanj, problem prehranskih bank in prehranske dobrotelosti kot redistribucije odpadne in zavržene hrane in del krožne ekonomije. Te prakse niso samo del okoljskega, temveč tudi socialnega problema ter problem slovenskih in evropskih politik, ki se ukvarjajo z vplivom hrane na okolje.

12:30–13:30

ODMOR ZA KOSILO

13:30– 14:30

PLENARNO PREDAVANJE: ULRICH BRAND: How Capitalism affirms its Hegemony – The Imperial Mode of Living and Possible Alternatives

FDV-Velika dvorana

OPIS: Critical social and social scientific thinking has a rich tradition of conceptualizing and concretely analyzing stability, change, and crises in capitalist societies. While mainstream social sciences usually speak of problems (to be solved) without looking at the root causes of those problems, analyses inspired by critical theory have as their starting point the inherently contradictory and also contested character of social relations. The concept of the "imperial mode of living" aims to grasp some historical and current contradictions with an emphasis on a major challenge of our times: the deepening ecological crisis and its relationship to globalizing capitalism.

The deeply rooted patterns of production and consumption, which dominate above all in the early industrialized capitalist societies, presuppose a disproportionate access to nature and labor power on a global scale. This leads to the destruction of ecosystems, the overstretching of ecological sinks, high unemployment in many countries, and an uneven division of labor which tends to place extra burden on precarious workers, women, and (undocumented) migrants.

One of developed capitalism's characteristics is its need for a less developed or non-capitalist geographical and social "outside" from which it obtains raw materials and intermediate products, to which it shifts social and ecological burdens, and in which it appropriates both paid labor and unpaid care services. It is exclusionary and exclusive and presupposes an imperialist world order. At the same time, that order is normalized in countless and structured acts of production and consumption, which render its violent character invisible to those who benefit from it.

Ulrich Brand's work looks also at emerging alternatives what he calls the "solidary mode of living" and will present some thoughts on it.

14:30–14:45

ODMOR

14:45-16:15

OKROGLA MIZA: EKOFEMINIZMI MED TEORIJO IN PRAKSO

Sodelujejo: Petra Meterc; Nadja Furlan Štante; Mojca Terčelj

Moderira: Anja Zalta

FDV-20

OPIS: Ekofeminizem (p)ostaja ena osrednjih feminističnih perspektiv in gibanj, povezanih (tudi) z novimi socialno-ekološkimi modeli. Pojem leta 1974 vpelje francoska avtorica Françoise D'Eaubonne v knjigi *Le Féminisme ou la Mort* (Feminizem ali smrt), kjer ekofeminizem predstavi kot stališče, da imajo ženske večji potencial za uresničevanje političnih sprememb, ki so nujne za ohranitev življenja na planetu. Leta 1978 pojem prevzame Mary Daly v knjigi *Gyn/ecology*, sledi ji Rosemary Radford Ruether, znamenita feministična teologinja, ki razvije tako imenovani teološki eko-feminizem, ki povezuje ekološko krizo s patriarhatom in krščansko doktrino. V naslednjih desetletjih se uveljavijo različni modeli ekofeminizmov (od ekofeminističnega modela aktivističnih in družbenih gibanj, akademskega modela ekofeminizma, že omenjenega religijskega do socialističnega in radikalnega ekofeminizma itd.). Gre za različne poskuse definiranja in razmejevanja ekofeminizmov, pri vseh pa govorimo o feministični perspektivi, ki temelji na predpostavki, da sta zatiranje žensk in zlorabljanje narave medsebojno povezana pojava. Tisto, kar vodi do zatiranja, so med drugim patriarhalni sistem(i), kartezijska dualistična paradigma, sistem(i) prevlade, globalni kapitalizem oz. izkoriščevalski hierarhični odnosi zapovedi in ubogljivosti, antropocentričnost, rušenje harmonične povezanosti človeka in narave, podrejanja nečloveške narave itn. Na okrogli mizi, kjer bodo sodelovale antropologinja Marija Mojca Terčelj, feministična teologinja Nadja Furlan Štante, ter filmska kritičarka

in prevajalka Petra Meterc, bomo skušale misliti nove izzive ekofeminizmov, predvsem, kakšni so ekofeministični odzivi na stanje stvari na terenu in t.i. direktne akcije (od Ynestre King, ki izhaja iz konceptov družbene ekologije Murraya Bookchina, do Karren Warren, Carolyn Merchant, Ariel Salleh, Vandana Shive in drugih).

OKROGLA MIZA: DRUŽBENA SPREJEMLJIVOST PROSTORSKIH UČINKOV V SCENARIJH RABE OVE

Sodelujejo: Lučka Kajfež Bogataj; Pavel Gantar; Stane Merše; Mojca Golobič

Moderirata: Slavko Kurdija in Tadej Bevk

FDV-21

OPIS: Večanje deleža obnovljivih virov (OVE) je med glavnimi ukrepi zmanjševanja podnebnih sprememb. Kot omejujoč dejavnik večanja proizvodnje se kaže družbena sprejemljivost objektov za proizvodnjo OVE v prostoru. V sklopu raziskave Slovensko javno mnenje (2019) smo preučevali podporo javnosti rabi OVE. Vsebina raziskave je bila zastavljen v treh sklopih. V prvem smo merili splošno podporo virom energije, v drugem so respondenti ocenjevali tri nacionalne scenarije, v tretjem pa situacijo bivanja ob vetrni (VE) ali sončni elektrarni (SE).

Rezultati kažejo na visoko družbeno sprejemljivost rabe OVE v vseh treh delih, predvsem VE in SE. Obe tehnologiji sta zaznani kot okolju prijazni, a vseeno lahko povzročita nekatere negativne vplive. Za večjo družbeno sprejemljivost razvoja OVE se glede na odziv javnosti zdi ključno nasloviti negativne vidike in koristi že v zgodnjih fazah načrtovanja posega in ga jasno umestiti v nacionalno strategijo odziva na podnebne spremembe.

SEKCIJA ZA MEDKULTURNE ŠTUDIJE

Sodelujejo: Rok Smrdelj; Lucija Dežan in Blaž Lenarčič; Zorana Medarić in Maja Zadel;

Barbara Gornik

Moderira: Mateja Sedmak

FDV-18

Rok Smrdelj: Prevlada elitnih glasov in diskriminatornega diskurza: Twitter v obdobju begunske »krize« v Sloveniji

Povzetek: Proučevanje migracij v množičnih medijih je dobro pokrito, družbeni mediji pa so redkeje obravnavani. Ta manko bomo zapolnili z osredinjanjem na razpravo na Twitterju v obdobju begunske »krize« v letih 2015–2016 v Sloveniji. Zanima nas, ali je bil Twitter platforma za uveljavljanje ne-elitnih glasov (na primer predstavnikov nevladnih organizacij in manjšin) ali pa je ohranjal prevlado elitnih akterjev (na primer predstavnikov politične elite), katerih pogledi so običajno privilegirani tudi v množičnih medijih. Zanima nas tudi, kakšen je bil diskurz najvidnejših tvitov v tem času. Ugotavljamo, da so razpravo na Twitterju določali elitni glasovi (predstavniki množičnih medijev in politične elite), analiza diskurza najpogosteje retvitanih objav pa je razkrila premoč diskriminatornega diskurza.

Ključne besede: begunska »kriza«, migracije, Twitter, množični mediji, politična elita

Barbara Gornik: Otrokosrediščna azilna politika: perspektive mladoletnih prosilcev za mednarodno zaščito

Povzetek: Mladoletni prosilci za mednarodno zaščito se zaradi svojega priseljenkega statusa pogosto znajdejo v prekarne položaju, medtem ko so njihovi interesi na ravni oblikovanja azilnih podpornih mehanizmov največkrat zastopani posredno. Pričujoči prispevek želi manko političnega glasu (vsaj nekoliko) zapolniti, in sicer s predstavitvijo perspektiv mladoletnih migrantov, kar obenem služi tudi kot osnova za diskusijo o možnostih oblikovanja otrokosrediščne azilne politike. Prispevek izhaja iz raziskave, izvedene med avgustom in oktobrom 2020, ki je zaobjela 21 mladoletnih prosilcev za mednarodno zaščito, nastanjenih v izpostavi azilnega doma v Logatcu in Dijaškem domu Postojna. Analiza vsebuje refleksijo prisotnosti oz. odsotnosti temeljnih načel otrokosrediščnega pristopa v slovenski azilni politiki ter podaja ključne ugotovitve z vidika možnosti uskladitve politike in prakse s stališči mladoletnih prosilcev za mednarodno zaščito.

Ključne besede: otrokosrediščni pristop, mladoletni migranti brez spremstva, azilna politika, blaginja, participativne pravice, Slovenija

Lucija Dežan in Blaž Lenarčič: Med digitalni in analognim: vloga informacijsko-komunikacijske tehnologije pri integraciji priseljenih mladostnikov

Povzetek: Informacijsko-komunikacijska tehnologija (IKT) ima izjemen pomen v življenju posameznikov (predvsem na Zahodu), pri čemer mladostniki niso izjema. Priljubljenost IKT med mladostniki je predmet znanstvenega zanimanja različnih študij, ki ugotavljajo, da je tehnologija pomembna v mladinski kulturi. Nasprotno imamo le malo informacijo o odnosu in izkušnjah z IKT s strani priseljenih mladostnikov. Po eni strani je ta skupina del migracijskih procesov, hkrati pa tudi najpogosteje uporablja IKT. V prispevku se osredotočamo na to, kako je lahko IKT uporabljena tekom različnih faz migracij (npr. pri usvajanju jezika, tekom izobraževanja, iskanja namestitve), ki so pomembne v procesu integracije priseljenih mladostnikov.

Ključne besede: IKT, integracija, migranti, mladostniki, vključevanje

Zorana Medarić in Maja Zadel: »Družina je najpomembnejša!« Vloga družine pri integraciji priseljenih otrok v šolsko okolje

Povzetek: V prispevku preučujemo vlogo družine pri integraciji priseljenih otrok v šolsko okolje. Predstavljeni bodo rezultati pregleda literature in rezultati empiričnih študij med šolskim osebjem in otroki v slovenskih šolah. Poudarek je na vlogi družine pri njihovi splošni blaginji, izobraževalnih dosežkih in vključevanju v širšo družbo. Prispevek se opira na teoretično analizo vloge staršev in družine pri integraciji v okviru podoktorske raziskave in na empirične podatke projekta MiCREATE – »Otroci priseljenci in priseljenke skupnosti v spreminjajoči se Evropi« pri otrocih in mladostnikih, starih med 10 in 17 let. Pri raziskovanju so bila uporabljena načela otrokosrediščnega pristopa, ki se osredotoča na izkušnje in glasove otrok in mladostnikov, na njihove lastne interpretacije s poudarkom na refleksivnosti v raziskovalnem procesu.

Ključne besede: integracija, priseljeni otroci, družina, šola, otrokosrediščni pristop

16:15-16:30

ODMOR

16:30–18:00

OKROGLA MIZA: EPIGENETIKA: SPRAVA MED BIOLOGIJO IN SOCIOLOGIJO?

Sodelujejo: Franc Mali; Ana Cergol Paradiž; Tim Prezelj; Tamara Pavasović Trošt; Gregor

Tomc

Moderira: Drago Kos

FDV-20

OPIS: »Sociology is becoming more open to biological suggestions, just at a time when biology is becoming more social.« (Meloni, M., 2014)

Spodbude za okroglo mizo o pomenu »epigenetske revolucije« (Nessa Carey, 2012) prihajajo tako iz družboslovnih vrst, kot tudi iz krogov »znanosti o življenju«, kot nekateri ekskluzivno označujejo biologijo. Epigenetika je poglaviti razlog, da vse pogosteje slišimo ali beremo, kako **meje med »naturu in kulturo« (nature and nurture dichotomy) postajajo vse bolj nepregledne**, da je zato težko nedvoumno določiti, v kolikšni meri je dedovanje »naravni« fenomen oz. kako na ta proces, v večji ali manjši meri vplivajo okoljski, družbeni in kulturni dejavniki.

»V genomu samem torej niso zapisane vse informacije, ki jih mati posreduje svojim potomcem. To pomeni, da je mogoče določene pridobljene lastnosti podedovati in jih posredovati naslednji generaciji ali dvema. Tovrstno delovanje ni del neodarvinistične teorije. Nasprotno, bliže je tabuju, imenovanem »lamarkizem« (Noble Denis, 2006).

V »**stari genomski paradigmi**« je življenje organizmov praviloma skoraj povsem odvisno od (**»sebičnih«**) **genov**. V novi epigenetski paradigmi, pa ne samo da geni niso nujno »sebični«, tudi njihov vpliv na dedovanje ni vedno prevladujoč. Pri pojasnjevanju življenja je v epigenetskem okviru **treba upoštevati še vrsto negenskih, okoljskih dejavnikov** razvrščenih od mikro celične do globalne, celo kozmične ravni. Poleg tega je treba upoštevati še medsebojne kombinacije genov in množice znanih in neznanih okoljskih dejavnikov. Skupni spoznavni in komunikacijski prostor biologije in sociologije (družboslovja) se tako širi in preprečuje prevlado socialno darvinističnih teorij, ki so bile nekoč konceptualna podlaga zelo problematičnih praks, kot je npr. evgenika.

Zloraba darvinizma je povzročila njegovo odbojnost, predvsem pa okrepila **nezaupanje v praktično uporabo genskih inženirskih metod**. Visoka stopnja nezaupanja ni presenetljiva tudi zaradi neverjetnega, celo šokantnega potenciala novih biotehnologij. Nekateri teoretiki v tem kontekstu govorijo in pišejo o **transhumanizmu** oz. o »človeštvu pod št. 2« (Fuller, S., 2011). Pri analiziranju tega nelagodja, je smiselno upoštevati, da ti dosežki sovpadajo s splošnim padcem kredibilnosti ekspertnih sistemov v modernih družbah (Habermas, J., 1973).

OKROGLA MIZA: SPREMEMBE V ODNOSU MED SOCIOLOGIJO IN OKOLJSKO TEMATIKO V ČASOVNI PERSPEKTIVI

Sodelujejo: Valerija Korošec; Darka Podmenik; Ana Hafner, Rade Škorić in Dolores Modic

Moderira: Majda Pahor

FDV-18

OPIS: Predstave, da je (naravno) okolje domena naravoslovnih znanosti, temeljijo tudi na dolgoletni izgradnji ločenih diskurzov in obrambi poklicnih teritorijev. Odnos do naravnega okolja je podaljšek odnosov do ljudi, to je družbenih odnosov. Naša razprava se bo oprla na izkušnje v sociološkem in nesociološkem delovnem okolju glede sprememb v odnosu do okolja in vlogi sociologije pri tem.

Vprašali se bomo, kako lahko reflektiramo svoje izkušnje, jih povzamemo in osmislimo v kontekstu socio-ekološke transformacije družbe. Ali sociologija vzpodbuja krepitev socialnega okolja, ki je občutljivo in spoštljivo do naravnega okolja? Koliko smo na osnovi sociološke profesionalne socializacije prispevali k spremembi odnosa do okolja tam, kjer smo delali? Uvodničarke se bodo dotaknile različnih vidikov vloge sociologije pri socio-ekološki transformaciji družbe in (ne)uspehov pri tem. Naslovljena bo problematika izvedbe trajnostne strategije za učinkovito realizacijo globalnih ciljev skozi predstavitev, koliko so (bili) rezultati aplikativnih socioloških raziskav vključeni v resorne politike. Naslednji vidik te transformacije je preseganje energetske revščine, ki so ji najbolj izpostavljene ženske, kar Slovenija že leta dopušča in vztraja na inertnih pozicijah ohranjanja status quo patriarhalne družbe. Pod vprašaj bo postavljena selektivnost politične podpore samo nekaterim tim. čistim tehnologijam. Ne nazadnje pa se odpira tudi vprašanje strankarsko organiziranih in formaliziranih akterjev socio-ekološke transformacije družbe.

ŠTUDENSKA OKROGLA MIZA: ZELENI KAPITALIZEM, OPIJ LJUDSTVA: RAZREDNO OKOLJSKA TRANZICIJA ALI GLOBALNI PROPAD, KVA TI TUKI NI JASNO?

Sodelujejo: Ajda Cafun, Taj Zavodnik in Maša Cvetežar

Moderirajo: Nika Gradišek, Jan Sabadžija in Andrej Lukšič

FDV-21

OPIS: Na okrogli mizi bomo z mladimi aktivistkami iz različnih okoljskih gibanj razpravljali o razrednem aspektu okoljskih sprememb in možnostih okoljevarstvene tranzicije. S tem poskušamo doprinesiti vpogled v razmišljanja, unikatne izkušnje in izzive, s katerimi se soočajo mladi, ki aktivno soustvarjajo javno razpravo o okoljski krizi in se borijo za pravičnejšo okoljsko tranzicijo. Danes je jasno, da je zeleni kapitalizem pojem, ki je le prazna lupina, v katerega se vpisujejo lažne pretencioznosti velikega kapitala, pogosto s političnimi interesi v ospredju. Z mladimi aktivisti, ki se s tem teoretsko in praktično ukvarjajo, bomo zato naslavljali, kako je nadaljnja eksploatacija marginalnih oziroma perifernih držav ključen predpogoj za zeleni kapitalizem sedanjosti in (če se situacija ne spremeni) prihodnosti. Tako bomo v prvem delu razprave problematizirali aktualne smernice okoljske tranzicije v Sloveniji in širše in možne problematike le-teh. V drugem delu pa se bomo ozrli v prihodnost in se spraševali, kje so vzvodi moči okoljskih in civilnih gibanj (na nacionalni in transnacionalni ravni), kje so »prave ali resnične« bitke, kako jih biti in kako mobilizirati ljudi in kolektive za delovanje.

Na okrogli mizi želimo odpreti različna vprašanja, kako na državni ravni in na ravni globalne produkcijske verige delovati tako, da se zaščiti najšibkejši člen in se izogne okoljskemu elitizmu. Naslavljali bi vprašanje omejevanja industrializacije Kitajske, Indije in podobnih držav v kontekstu kolonializma, vprašanje razvoja zelenih delovnih mest ob izgubi delovnih mest v umazanih industrijah, vprašanje finančne dostopnosti okoljsko zavednega potrošništva (če kaj takega sploh kadarkoli obstaja) in podobno.

18:00-18:15

ODMOR

18:15-19:15

POZDRAVNA NAGOVORA IZ TUJINE

Sari Hanafi, predsednik Mednarodnega sociološkega združenja

Lígia Ferro, predsednica Evropskega sociološkega združenja

OBČNI ZBOR ČLANOV IN ČLANIC SSD

Poročilo o delu

Izbor častnega_e člana_ice

Volitve v društvene organe

FDV-Velika dvorana

19:15-20:00

PODELITEV NAGRAD SSD

Fakulteta za družbene vede

FDV-Velika dvorana

20:00-22:00

VEČERJA

Fakulteta za družbene vede

22:00

VEČERNO DRUŽENJE

Fakulteta za družbene vede

SOBOTA, 5. 11. 2022

8.45–12:15

REGISTRACIJA

9:00–10:30

OKROGLA MIZA: SISTEMSKA UREJENOST PREPREČEVANJA IN SANKCIONIRANJA SPOLNEGA NADLEGOVANJA IN DRUGIH OBLIK SPOLNEGA NASILJA V AKADEMSKEM POLJU V SLOVENIJI

*Sodelujejo: Milica Antić Gaber; Jasna Podreka; Lucija Dežan; Andrej Kirbiš; Marina Tavčar
Krajnc; Katja Filipčič; Manja Skočir*

Moderira: Rok Smrdelj

FDV-21

OPIS: Problematika spolnega in drugega nadlegovanja ter spolnega nasilja obsega teme, ki v javnem diskurzu niso nove. Da smo tem temam posvečali bistveno manj pozornosti kot nekaterim drugim oblikam spolno zaznamovanega nasilja (npr. nasilje v družini, intimno partnersko nasilje, medvrstniško nasilje), se kaže tudi v močni raziskovalni podhranjenosti tega področja in pomanjkanju ustreznih, strokovno in znanstveno podprtih javnih razprav, kot tudi v neustrezni sistemski ureditvi tega področja. Spolno nadlegovanje se je začelo aktivneje problematizirati predvsem v kontekstu plačanega dela in zaposlovanja žensk, a je bilo ciljno usmerjeno na posamezne poklice, pri čemer akademsko polje v Sloveniji ni bilo med njimi ali pa je bilo le deloma naslovljeno. V akademskem polju se oblikujejo in reproducirajo družbene norme, ki odražajo in utrjujejo obstoječi spolni red, strukture razporejanja družbene moči in načine socializiranja spolov. Zato je pomembno, da se vprašamo, kako je ta problematika obravnavana v akademskem polju v Sloveniji, kako se institucije z njo soočajo, katere konkretne korake so naredile, in kje ter zakaj so se pojavili zastoji pri njenem naslavljanju. Vse to smo kot izhodišče raziskovanja postavili v ciljnem raziskovalnem projektu z naslovom **Institucionalne, zakonodajne in ozaveščevalne rešitve ter aktivnosti pri naslavljanju spolnega nadlegovanja in drugih oblik spolnega nasilja v visokošolskih in raziskovalnih organizacijah v Sloveniji.**

Na okrogli mizi pa bomo predstavili trenutno stanje stvari na tem področju in ponudili možnost razprave o temi, ki je bila dolgo časa zamolčana.

SEKCIJA EKONOMIJA IN DRUŽBA

Sodelujejo: Minea Rutar; Miroljub Ignjatović in Jasna Mikić Ljubi; Tibor Rutar; Helena Kovačič; Tinca Lukan in Jožica Čehovin Zajc
Moderira: Aleksandra Kanjuo Mrčela
FDV-20

Helena Kovačič: Prakse poročanja o trajnostnem razvoju v velikih podjetjih v Sloveniji

Povzetek: V prispevku obravnavamo prakse poročanja o trajnostnem razvoju v velikih podjetjih v Sloveniji. Poročanje o trajnostnem razvoju je instrument, s katerim podjetje dobaviteljem, kupcem in širši družbi, poleg finančnih informacij, sporoča tudi nefinančne informacije o svojem delovanju in o sprejetih ukrepih v smeri trajnostnega razvoja. Številna slovenska podjetja v svoja letna poročila že vključujejo poglavja o trajnostnem razvoju, nefinančno poročanje pa je z letom 2017 postalo obvezno za subjekte javnega interesa z več kot 500 zaposlenimi. V prispevku analiziramo letna poročila 20 največjih slovenskih podjetij in prikazujemo trenutno stanje o poročanju teh podjetij o izbranih kategorijah trajnostnega razvoja, s poudarkom na odnosu do dobaviteljev in do lokalnega okolja. Analiza rezultatov je pokazala, da sta sektor in lastništvo pomembna dejavnika obsega poročanja.

Ključne besede: Trajnostni razvoj, nefinančno poročanje, dobavitelji, največja podjetja, Slovenija

Minea Rutar: Socialno psihološka analiza spodbud k trajnostnem vedenju

Povzetek: Prispevek obravnava specifičen vidik okoljske krize, tj. trajnostno vedenje, v luči sodobnih spoznanj na področju socialne psihologije in vedenjske ekonomije. V prispevku je predstavljena empirična in teoretična ocena nekaterih glavnih vedenjskih strategij, h uporabi katerih se najpogosteje spodbuja posameznike z namenom zmanjševanja negativnih učinkov okoljske krize. Strnjeno povzamem trenutno podporo za uporabo materialnih spodbud (incentivov), mehkih spodbud (ang. nudging strategies) in sklicevanje na družbene norme, ki se izkažejo za najbolj učinkovite ter omenim vlogo kognitivne disonance, informiranja in pozivanje k verbalnim zavezam, za katere se zdi, da imajo relativno majhen učinek na trajnostno vedenje. Sklenemo, da je pri izbiri vedenjskih intervencij potrebno vsakič oceniti, kako veliko oziroma stroškovno vedenjsko spremembo zahtevajo od posameznikov, in tej oceni prilagoditi vrsto uporabljene intervencije.

Ključne besede: okoljska kriza, trajnostno vedenje, družbena dilema, spodbude, kolektivno delovanje

Tinca Lukan in Jožica Čehovin Zajc: V imenu ljubezni do dela: psihološka taktika za upravljanje meja med delom in zasebnim življenjem

Povzetek: Uravnoteženost med delom in zasebnim življenjem predstavlja enega večjih izzivov današnjosti tako na ravni organizacij kot posameznikov. Kako posamezniki ustvarjajo, ohranjajo in spreminjajo meje med različnimi delovnimi in zasebnimi sferami ter vlogami, proučuje teorija upravljanja meja. V obsežni literaturi so raziskovalci v zadnjih treh desetletjih med drugim predstavili taktike, ki jih posamezniki uporabljajo za upravljanje meja med delom in zasebnim življenjem. Kreiner in drugi (2009) so predstavili tipologijo štirih taktik: vedenjske, časovne, prostorske in komunikacijske

taktike, ki so jih s podkategorijami poglobili Allen in drugi (2021). V pričujočem prispevku obstoječo tipologijo za upravljanje meja med delom in zasebnim življenjem aktualizirava s psihološko taktiko za usklajevanje meja med delom in zasebnim življenjem. Psihološko taktiko definirava kot postavljanje ali odpravljanje psiholoških meja in ovir med službenimi in drugimi vlogami.

Ključne besede: usklajevanje dela in prostega časa, teorija upravljanja meja, delo

Tibor Rutar: Zapleteni odnos med kapitalizmom in okoljem: problemi kolektivnega delovanja in vprašanje okoljske Kuznetsove krivulje

Povzetek: Samoumevno se zdi, da temeljni vidiki kapitalističnega gospodarstva, kot so trgi, profiti in gospodarska rast, niso skladni z dolgoročno okoljsko vzdržnostjo tega ekonomskega sistema. Antropogene podnebne spremembe se običajno izpostavlja kot očitni pojav, ki je nastal zaradi kapitalizma. V svojem prispevku natančneje predstavim osnovne argumente zelenih kritikov kapitalizma in raziščem, kateri od argumentov prestanejo kritično analizo in v kolikšni meri. Teoretsko podvomim v tezo, da so specifično kapitalistični pojavi bodisi edini glavni bodisi neizbežni razlogi, odgovorni za podnebne spremembe. Prek teorije racionalne izbire in pojma tržnih neuspehov pokažem, da obstajajo tudi pomembni in strukturni nekapitalistični razlogi za okoljsko neodgovornost (v nasprotju s tezo o kapitalizmu kot edinem glavnem razlogu) in da lahko negativne tržne eksternalije internaliziramo (v nasprotju s tezo o kapitalizmu kot inherentnem razlogu). Poleg tega povzamem empirične izsledke metaanaliz, ki preučujejo, ali večja stopnja ekonomske razvitosti vodi k večji stopnji onesnaževanja, in pokažem, da odnos med rastjo in onesnaževanjem ni nujno enoznačen.

Ključne besede: kapitalizem; podnebne spremembe; onesnaževanje; Kuznetsova krivulja; družbene dileme

Miroljub Ignjatović in Jasna Mikić Ljubi: Zelena delovna mesta: potenciali in izzivi

Povzetek: Rast prebivalstva, energetska revščina, vse slabše stanje okolja, v katerem živimo, in občutnejše pomanjkanje naravnih virov, so izzivi, ki so prepoznani tako na evropski kot svetovni ravni (Bogataj 2016) in na katere v zadnjih desetletjih uspešno odgovarja zeleno gospodarstvo. Pomemben del prehoda k zelenemu gospodarstvu predstavljajo zelena delovna mesta, ki »zajemajo vsa delovna mesta, ki so odvisna od okolja ali so ustvarjena, zamenjana ali na novo definirana (glede naborov veščin, delovnih metod, ozelenjenih profilov itd.) v procesu prehoda na bolj zeleno gospodarstvo« (European Commission 2012: 4). Ta naj bi povečevala konkurenčnost gospodarstva z energetske in snovno učinkovitostjo, zmanjševala škodljive vplive na okolje, spodbujala tehnološke in družbene inovacije in so tesno povezana s pojmom dostojnega dela (Karba in dr. 2014). Cilj prispevka je raziskati prednosti in potencialne zelenih delovnih mest ter hkrati opozoriti na nekatere pasti in izzive, ki jih lahko predstavljajo.

Ključne besede: zelena delovna mesta, zeleno gospodarstvo, dostojna delovna mesta, družbena odgovornost.

RELIGIOLOŠKA SEKCIJA

Sodelujejo: Jochen Töpfer; Maca Jogan; Igor Jurekovič; Anja Zalta; Maruša Novak; Igor Bahovec

Moderira: Anja Zalta

FDV-18

Maruša Novak: Ameriški evangelijci in okoljska ozaveščenost

Povzetek: Ekologija je močno pogojena z našim verovanjem in prepričanjem, zato sodobnih okoljskih problemov ne moremo obravnavati brez razumevanja religij. Te imajo različen odnos do narave in okolja – nekatere v središče svoje doktrine postavljajo človeka (to so antropocentrične religijske tradicije, kot je krščanstvo), medtem ko se druge bolj kot na človeka osredotočajo na naravo (denimo ekocentrične religijske tradicije, kot je džainizem), spet tretje ne spadajo v nobeno od omenjenih tradicij. Članek obravnava ameriške evangelijske protestante, ki so glede na podatke različnih anketnih raziskav (PRRI, Pew idr.) pogosto skeptični do podnebnih sprememb, prav tako pa redkeje kot druge religijske skupine podprejo podnebne ukrepe in politike. Kljub temu so v preteklih dveh desetletjih vzniknile različne podnebne iniciative, med drugim tudi mladinska Young Evangelicals for Climate Change. Članek ponuja kratek pregled delovanja ameriških evangelijcev na področju okoljevarstva v zadnjih desetletjih. Sprašujem se, kakšni trendi se kažejo med različnimi starostnimi skupinami evangelijcev glede na okoljsko ozaveščenost. Podatke bom predstavila s statistično analizo podatkov iz podatkovne baze Pew Research Center.

Ključne besede: religija, ameriški evangelijci, okoljevarstvo, klimatske spremembe, skrb za stvarstvo

Igor Jurekovič: Ovrednotenje kognitivističnega preučevanja religije z vidika konceptualizacije telesa

Povzetek: Kognitivna znanost religije (KZR) je ena izmed najpomembnejših oblik preučevanj religije, ki se je oblikovala v zadnjih treh desetletjih. V prispevku bomo ovrednotili pristope kognitivne znanosti religije z vidika konceptualizacije telesa. Sprva bomo predstavili temeljne poteze KZR ter vidike religijskih pojavov, ki jih pristopi KZR uspešno pojasnjujejo. V jedru prispevka se bomo osredotočili na raziskovalni vprašanj – na kakšen način kognitivna znanost religije opredeljuje telo ter ali uspe v preučevanju religije prelomiti s tradicijo enačenja religije z verovanjem. Pokažemo, da KZR apropiira protestantsko-centrično razumevanje religije in telesa, zaradi česar religija ostane zreducirana na verovanje v nadnaravna bitja. Telesu, po drugi strani, pa je pripisana sekundarna vloga izražanja religijskih prepričanj.

Ključne besede: kognitivna znanost religije, religija, telo, verovanje, utelešenost

Igor Bahovec: Religija in evropske intergracije: od Roberta Schumana do papeža Frančiška

Povzetek: Schumanova deklaracija predstavljena 9. maja 1950 je ključni korak v razvoju evropskih povezav in Evropske unije. V prispevku obravnavamo vprašanje odnosa med religijo in politiko glede evropskih integracij v delovanju ustanovnih očetov EU, zlasti Roberta Schumana, pa tudi de Gasperija in Adenauerja. Schuman je bil globoko veren kristjan, vendar se je potrebno vprašati, kakšno je njegovo razumevanje odnosa krščanstva in politike, saj je radikalno drugačno od vsakega povezovanja krščanstva in političnih religij. Prispevek sklenemo z razmislekom o odnosu med evropskimi integracijami, demokracijo in religijo. Schumanovo vizijo in delovanje soočimo s prizadevanji papeža Frančiška, ki je glede Evrope imel več odmevnih govorov, tudi v evropskem parlamentu. Kratko naslovimo tudi vprašanje islama, demokracije in Evrope.

Ključne besede: Robert Schuman, ustanovni očetje, krščanstvo, demokracija, papež Frančišek, Evropska unija.

Maca Jogan: »Strukturna grešnost« socializma in katoliška cerkev v 3. tisočletju

Povzetek: Predmet obravnave je enciklika papeža Janeza Pavla II. Centesimus annus, ki je nastala ob stoletnici znamenite okrožnice Rerum novarum (1891), da bi družbeni nauk Katoliške cerkve, ki ga je celovito oblikoval papež Leon XIII. pred koncem 19. stoletja, prilagodila spremenjenim družbenim razmeram konec 20. stoletja, ter tako usposobila Cerkev za učinkovito odpravljanje negativnih posledic sekularizacije, za uresničevanje moralne obnove z rekatolizacijo in za vzpostavljanje »demokratskega ideala« zlasti v postsocialističnih družbah (žrtvah »komunističnega totalitarizma«). Na podlagi ocene stanja v tem tipu družb (nemoralne, duhovno prazne, brez vrednot, odtujen človek, ne-svoboda) in na izhodiščih RN je v CA orisana edino sprejemljiva pot k »pravemu napredku« s svobodno Cerkvijo kot varuhinjo privatne lastnine, človekovih pravic, svetosti življenja, dostojanstva človeka in podpornico države, ki deluje v območju kulture; v središču vsake kulture pa je odnos do Boga. CA je eden od glavnih virov strategije za delovanje KC na Slovenskem v 21. stoletju.

Ključne besede: ateizem, katoliška cerkev, dostojanstvo človeka, (ne)moralna, rekatolizacija, socializem/komunizem.

10:30–10:45

ODMOR

10:45–12:15

OKROGLA MIZA: QUO VADIS, MODERNA KORPORACIJA?

Sodelujejo: Jože Bajuk; Marko Jaklič; Gorazd Podbevšek; Gerald Davis

Moderira: Andrej Rus

FDV-21

OPIS: Korporacija, ki jo za naš namen definiramo ohlapno kot kolaborativni projekt številnih raznovrstnih udeležencev, je po drugi svetovni vojni doživela nesluten vzpon. Velikanska koncentracija virov je omogočila izjemno gospodarsko rast ter povezovanje sveta. Danes je njena podoba drugačna. S premikom poudarka iz ustvarjanja nove vrednosti na ustvarjanja vrednosti za delničarje, ki se je začel v 80-tih letih, je korporacija videti kot instrument za izpolnjevanje sebičnih interesov investitorjev, ki so pogosto v nasprotju s potrebami družb in držav. S tem je moderna korporacija prišla na rob krize, ki jo naznanjajo vse glasnejše zahteve javnosti in politike po večji odgovornosti in večji uravnoteženosti interesov. Diskusija na okrogli mizi bo izhajala iz vprašanja, do katere mere se je ta hrabri novi svet implementiral v Sloveniji. Slovenska podjetja so v obdobju po privatizaciji, od leta 1994 dalje doživela več transformacij, ki so bile zaznamovane s procesi v globalnem korporativnem svetu. Medtem ko je bilo več govora o procesih razpršitve in koncentracije lastništva, je bilo manj pozornosti namenjene transformaciji korporacij na teritoriju Slovenije. Na okrogli mizi bomo spregovorili o tem, do katere mere se je investitorska sebičnost prenesla tudi v slovenski korporativni prostor, kaj se dogaja v podjetjih, ki so v delni ali popolni državni lasti, kaj se dogaja z družbeno odgovornostjo podjetij in kakšne perspektive se odpirajo glede na trenutni odpor do ravnanja sodobnih korporacij.

SEKCIJA ZA PROSTORSKO IN OKOLJSKO SOCIOLOGIJO

Sodelujejo: Špela Kastelic in Simona Zavratnik; Klemen Ploštajner; Ana Slavec, Lea Primožič, Annechien Hoben, Miguel Moreno Torres in Tobias Stern; Mojca Golobič, Tadej Bevk, Tina Vovk, Andreja Urbančič, Katarina Trstenjak, Matija Svetina in Slavko Kurdija

Moderira: Marjan Hočevar

FDV-20

Sonja Bezjak in Janez Štebe: Na poti k zbirki podatkov o okolju

Povzetek: V podatkovno intenzivni dobi arhivi podatkov vse bolj predstavljajo platformo, ki povezuje raziskovalne skupnosti ter prispeva k interdisciplinarnemu sodelovanju in uresničevanju vključujoče odprte znanosti. V prispevku bomo prikazali izkušnje in prakse delovanja evropskih arhivov družboslovnih podatkov, združenih v konzorcij CESSDA. Namen prikaza je postaviti okvir za razpravo o zasnovi okoljske zbirke podatkov. Zanima nas, kako jo konceptualizirati, koga povabiti in kaj vključiti, da bo zbirka podatkov o okolju prispevala k oblikovanju skupnosti, zainteresirane za okoljske teme, ter kako vključiti nevladne deležnike in občansko raziskovanje.

Ključne besede: okolje, narava, podatkovni arhivi, odprti podatki, zbirke podatkov, družboslovje

Ana Slavec, Lea Primožič, Annechien Hoben, Miguel Moreno Torres in Robias Stern: Odzivanje slovenskih in avstrijskih podjetij v gozdno-lesnem sektorju na podnebne spremembe

Povzetek: Podnebne spremembe so eden ključnih izzivov sodobnih družb. Pri blaženju podnebnih sprememb in strategijah prilagajanja nanje imajo pomembno vlogo tudi gospodarske dejavnosti povezane z gozdom, saj ima uvajanje inovacij v gozdno-lesnem sektorju lahko potencialno velike koristi za okolje. V prispevku predstavljamo rezultate raziskave na vzorcu 293 slovenskih in avstrijskih podjetij v tem sektorju, ki je potekala sredi leta 2021. Z anketnim vprašalnikom smo proučili vpliv podnebnih sprememb na podjetja, njihov odnos do tega pojava in motivacijo za ukrepanje. Ugotovili smo, da je večina podjetij vsaj nekoliko zaskrbljenih zaradi podnebnih sprememb, le redka pa so razvila s tem povezane inovacije. Njihovo obnašanje lahko do neke mere pojasnimo na osnovi teorije načrtovanega vedenja. Na podlagi rezultatov podamo priporočila, s kakšnimi ukrepi in komunikacijo lahko spodbudimo podjetja k blaženju podnebnih sprememb.

Ključne besede: podnebne spremembe, podjetja, anketna raziskava, Avstrija, Slovenija

Špela Kastelic in Simona Zavratnik: Podnebna ranljivost: koncept, ki naslavlja globalno periferijo?

Povzetek: Podnebne spremembe v sodobnosti so družbeni problem, ki prinaša širok razpon škodljivih učinkov, nevarnosti in družbenih tveganj. Zaradi posledic podnebnih sprememb se poglobljajo družbene neenakosti in družbena ranljivost. Omejena zmožnost prilagajanja ter zmanjšana odpornost proti podnebnim učinkom in okoljskim stresom povečujeta pojav podnebne ranljivosti, fenomena, ki ga obravnavamo in kontekstualiziramo skozi perspektivo globalni center vs. periferija. V prispevku se osredotočava na procese prisilnih migracij kot pomembnega odziva podnebno ranljivega prebivalstva na okoljske spremembe. Koncept podnebnih migracij razumeva kot odziv na družbene neenakosti pri prevzemanju odgovornosti za podnebna bremena, pri čemer je ključno varovanje pravic in življenj razseljenih oseb.

Ključne besede: podnebne spremembe, migracije, ranljivost, center vs. periferija, pravičnost

Mojca Golobič, Tadej Bevk, Tina Vovk, Andreja Urbančič, Katarina Trstenjak, Matija Svetina in Slavko Kurdija: Družbena sprejemljivost prostorskih učinkov v scenarijih rabe OVE

Povzetek: Večanje rabe obnovljivih virov energije (OVE) je ena od strateških usmeritev Slovenije in Evropske unije, ki v trenutnih geostrateških razmerah postaja vedno večja prioriteta. Namenščanje novih proizvodnih naprav bo neogibno spremenilo prostor v katerem živimo, zaradi česar pogosto prihaja do nasprotovana javnosti načrtovanim ureditvam. V sklopu raziskave Slovensko javno mnenje 2019 smo v modulu obnovljivi viri energije izmerili odnos javnosti do prostorskih posledic večanja OVE na treh prostorskih ravneh: splošni (abstraktni), državni in lokalni. Na vseh treh ravneh je opazna močna podpora sončnim in vetrnim elektrarnam, medtem ko so mnenja o hidroelektrarnah precej bolj deljena. Rezultati kažejo, da je kritičen dejavnik pri sprejemljivosti posegov zaznana pravičnost delitve škode in koristi.

Ključne besede: obnovljivi viri energije, prostorski razvoj, družbena sprejemljivost, anketna raziskava, slovensko javno mnenje

SEKCIJA ZA VPRAŠANJA DRUŽBENE BLAGINJE

Sodelujejo: Otto Gerdina; Andrej Kohont; Tatjana Rakar, Maša Filipovič Hrast in Miriam Hurtado Monarres; Damir Josipović, Maja Škafar, Tamara Narat in Urban Boljka

Moderira: Maša Filipovič Hrast

FDV-18

Andrej Kohont: Organizacijska podpora delu od doma

Povzetek: Cilj raziskave je analizirati učinke dela od doma med pandemijo covid-19 z vidika zaposlenih in vodij. Osredinili smo se na: 1) glavne izzive in razlike v organizaciji dela od doma v primerjavi z delom pred pandemijo; 2) obseg delovnih obremenitev in možne negativne učinke na počutje delavcev ter usklajevanje dela in družine; 3) organizacijsko podporo zaposlenim, vključno s komunikacijo, IT-strokovnjaki in vodji ter razvojem kompetenc za izvajanje dela; 4) organizacijsko podporo delovnemu procesu, vključno z oddaljenim dostopom do podatkov ter zagotavljanjem opreme in IKT. Rezultati v veliki meri potrjujejo izsledke prejšnjih raziskav. Poudarjajo, da je pandemija nenadoma popolnoma spremenila delo od doma in izpostavila potrebo po pravici do odklopa, usklajevanju dela in družine, stalni komunikaciji med sodelavci in vodji, dogovorih o organizaciji in obsegu dela ter pripadajoči organizacijski podpori.

Ključne besede: delo od doma, organizacijska podpora, zaposleni, vodje, covid.

Tatjana Rakar, Miriam Hurtado Monarres in Maša Filipovič Hrast: Pogledi ljudi na zaslužnost brezdomcev

Povzetek: Stališča in odnos do brezdomcev se oblikujejo znotraj kulturnega in socialnega konteksta; pomembno vplivajo tudi na razvoj socialnih politik. V srednje- in vzhodnoevropskih državah je bilo brezdomstvo pogosto razumljeno kot izraz deviantnosti in povezano z osebnimi težavami; razvoj socialnih politik je bil pogosto v smeri vedenjskih sprememb brezdomnih oseb in kriminalizacije brezdomstva. S prispevkom skušamo nasloviti vrzel v raziskovanju zaslužnosti brezdomcev v študijah stališč do države blaginje. V prispevku analiziramo argumente zaslužnosti v okviru kvalitativnega

pristopa, uporabljenega v nekaterih raziskavah stališč do države blaginje. Analiza temelji na podatkih fokusnih skupin, kjer smo udeležence povprašali o upravičenosti brezdomcev do pomoči države blaginje.

Ključne besede: brezdomci, zaslužnost, odnos do brezdomcev, država blaginje, stališča.

Tamara Narat, Urban Boljka in Maja Škafar: Povej mi, koliko plačuješ za vrtec, in povem ti, kje v Ljubljani živiš

Povzetek: V prispevku obravnavamo revščino in dohodkovno neenakost v Ljubljani (MOL) na primeru višine subvencij plačila vrtca, in sicer na ravni četrtnih skupnosti in izbranih ljubljanskih sosesk. Revščina in dohodkovna neenakost sta med seboj povezani tako na ravni četrtnih skupnosti kot tudi izbranih sosesk. Za prostorske enote, kjer družine v povprečju plačujejo nižji delež plačila vrtca, velja večja razpršenost plačil (in obratno). Ta povezava je močnejša na ravni sosesk, kar razkriva, kako lahko večje prostorske enote kot raven analize skrijejo prisotne neenakosti.

Ključne besede: družine z otroki, Ljubljana, revščina, razslojenost

Otto Gerdina: Pripisovanje odgovornosti za probleme starih ljudi v osrednjem slovenskem časopisu

Povzetek: Odgovornost za probleme v grobem dojemamo na dva načina. Na eni strani so problemi zaznani kot posledica individualnih značilnosti posameznikov, pogosto tistih, ki jih problemi zadevajo. Ker problem izhaja iz napak posameznikovega vedenja, se trud za doseganje spremembe (rešitev) osredotoča na doseganje vedenjskih sprememb. Na drugi strani pa družbeni problemi izhajajo iz napak v družbenih pogojih. Trud za reševanje problemov je pri slednjih osredotočen na spremembe v vladnih politikah, institucionalnih praksah in/ali širših družbenih silah. V prispevku bodo predstavljeni rezultati kvalitativne analize vsebine časopisa Delo, ki se osredotoča na pripisovanje odgovornosti za probleme starih ljudi in so sicer del širše raziskave reprezentacij starosti v slovenskih dnevnih časopisih. Cilj prispevka je odgovoriti na vprašanje, v kolikšni meri, na ravni reprezentacij vzrokov za probleme starih poteka pripisovanje družbene odgovornosti in v kolikšni meri se ta odgovornost individualizira.

Ključne besede: reprezentacije, vzroki, problemi starih, pripisovanje odgovornosti, časopis Delo

Damir Josipović: »Zeleni prehod«, »odrast« in naravni viri v kriznih razmerah: energetska neenakost v svetu, Sloveniji in na periferiji

Povzetek: Avtor predstavlja problemsko področje »zelenega prehoda« v luči porabe energije. Ugotavlja, da obstajajo zelo velike razlike v porabi energije med svetovnimi regijami, ter da delež obnovljivih virov po dosednji dinamiki povečevanja ne bo mogel v doglednem času nadomestiti fosilnih virov. Zato v ospredje postavlja vprašanje »odrast«, to je zmanjšanja primarne porabe energije, ki je skoraj povsem odsotno iz javnih diskurzov. Avtor nadalje analizira strukturo proizvodnje in porabe energije in ugotavlja, da se Slovenija uvršča med zelo »fosilne« družbe z visoko porabo energije. Po drugi strani pa lahko identificiramo regije, ki porabijo bistveno manj energije, a hkrati ohranjajo visoko kakovost bivalnega okolja. Skupna značilnost območij nižje primarne porabe energije v Sloveniji je periferen in obmejni položaj s prisotnostjo manjšinskih populacij, hkrati pa večje tveganje revščine.

Ključne besede: razogljichenje, odrast, zeleni prehod, poraba in proizvodnja energije, periferija

12:15–12:30

ODMOR

12:30–14:00

OKROGLA MIZA: PREDSTAVITEV IN ZASNOVA OKOLJSKE ZBIRKE PODATKOV

Sodelujejo: Brina Malnar; Lea Rebernik in Barbara Lampič; Janez Štebe

Moderira: Marjan Hočevar in Sonja Bezjak

FDV-20

OPIS: Sociologi se radi sklicujemo na klasično predstavo o tem, da je sociologija najbolj posplošujoča in vključujoča družboslovna disciplina. Sociologi, ki delujemo na prostorskem in okoljskem področju raziskovanja to predstavo dopolnjujemo s prepričanjem, da smo najboljše usposobljeni za analitično uokvirjanje ter interdisciplinarno povezovanje prostorskih in okoljskih disciplin, ki preučujejo odnos med naravo in družbo (npr. mobilnost/migracije, urbanizem, gradbeništvo, arhitektura, poselitev, planiranje, hidrologija, okoljsko pravo itd.). Če takšna samo-predstava do določene mere (še) drži, pa smo sociologi v prostorsko okoljski praksi (na ekspertni ravni), zunaj znanstveno raziskovalne sfere bolj na obrobju in »za zraven«, kot zastopniki »posebne perspektive«. To je v nasprotju z našo pričakovano vlogo integratorja raznovrstnih strokovnih perspektiv. Na ravni ekspertnega sodelovanja ali oblikovanja politik in strategij prostora/okolja običajno, razen izjemoma, nimamo večje teže. Očitke o preveliki splošnosti (abstraktnosti) in premajhni operativnosti (konkretnosti) »družbenega pogleda« na prostor/okolje razumemo kot protislovnega in ga zavračamo z argumentom o neprimernosti hierarhičnih, sektorskih in normativnih pristopov za razmere naraščajoče kompleksnosti. Obsežna družbeno-okoljska transformacija je (ponovna) priložnost za prepričljivo argumentacijo nepogrešljivosti integrativne sociološke refleksije. Toda, vzporedno je potreben tudi resen samo kritiški razmislek o še vedno precej ločeni obravnavi (fizičnega) prostora in okolja v sociologiji, tako v akademskem okviru kot pri operativnih ekspertizah politik in strategij prostora/okolja. Brez smiselne integracije prostorske in okoljske sociološke perspektive, ali bolj slikovito, brez »pometanja pred lastnim pragom«, ne moremo pričakovati prepričljivega preboja k povezovalni vlogi epistemskih kultur v znanosti in preseganju sektorskih pristopov v praksi. Če je bila osredotočenost prostorskih sociologov preseganje dihotomije fizičnega in družbenega, okoljskih sociologov pa naravnega in družbenega, bo potrebno v razmerah, sedaj vsem očitne epohalne transformacije razmerja med človeškimi družbami in naravnim okoljem najti »trajnostno« sobivanje obeh socioloških perspektiv. Prostorsko okoljska sekcija bo na tem srečanju skušala uokviriti nekatere teoretske dileme in praktične primere socio-ekološke transformacije s štirimi prispevki, nato pa bo sledila predstavitev in diskusija o zasnovi okoljske zbirke podatkov, ki so jo pripravili sodelavci Arhiva družboslovnih podatkov (ADP).

SEKCIJA ZA SPOL IN DRUŽBO

Sodelujejo: Rok Smrdelj in Jasna Podreka; Aleksandra Kanjuo Mrčela, Jasna Mikić Ljubi in Špela Koprivnikar; Aleksandra Kanjuo Mrčela in Ela Eterović; Milica Antić Gaber in Jure Skubic

Moderira: Milica Antić Gaber

FDV-21

Rok Smrdelj in Jasna Podreka: »Bolje bi bilo, če bite splavili«: izkušnje in percepcije nasilja v družini nad LGBTQ+ osebami v Sloveniji

Povzetek: Čeprav je problematika nasilja v družini v Sloveniji razmeroma dobro dokumentirana, opažamo, da imajo raziskave in podatki na tem področju še veliko sivih polj in pomanjkljivosti.

Nedvomno je mogoče ugotoviti, da je zelo malo znanega o tem, kako razširjeno je nasilje v družini nad LGBTIQ+ osebami in kakšne so njegove značilnosti ter posebnosti. To vprašanje smo obravnavali v okviru mednarodnega projekta Call It Hate. Ugotovili smo, da je nasilje v družini najpogosteje povezano z nesprejemanjem spolne identitete, spolnega izraza ali spolne usmerjenosti respondentov oziroma respondentk s strani njihovih družinskih članov oziroma članic ter da jih nasilje v družini prizadene precej bolj kot nasilje zunaj doma. Prav tako ugotavljamo, da nasilje redkeje prijavo pristojnim organom zaradi še vedno močno prisotnih predsodkov in stigmatizacije LGBTIQ+ oseb v družbi.

Ključne besede: nasilje v družini, LGBTIQ+ osebe, spolna usmerjenost, spolna identiteta, spolni izraz, sovražno nasilje

Aleksandra Kajuo Mrčela in Ela Eterović: Inceli: spletni ekstremizem proti enakosti spolov

Povzetek: Trendi emancipacije žensk ter spreminjanja družbenih vlog spolov v 21. stoletju nimajo nevprašljive podpore. V zadnjem času smo priča vse bolj mizogini in tudi nasilni opoziciji feminizmu. Enega najbolj radikalnih uporov najdemo v manosferi oz. med inceli. Velik del skupnosti deluje na spletu. Nekateri avtorji povezujejo njihova dejanja ne samo z zločini iz sovraštva, temveč tudi s teroristično dejavnostjo in jih imajo za primer spletnega ekstremizma. Spletni ekstremizem, mizogini terorizem in indoktrinacija naraščajočega števila mladih moških so novi izzivi, ki vplivajo na spolno družbeno ureditev. Analiza prispeva k razumevanju problematike spletnega ekstremizma na področju razprave o odnosih med spoli v družbi.

Ključne besede: manosfera, inceli, upor feminizmu, enakost spolov, nasilje, spletni ekstremizem.

Milica Antić Gaber in Jure Skubic: Spolno zaznamovano nasilje in mizoginija usmerjena proti ženskam v politiki na družbenih omrežjih

Povzetek: Prispevek se ukvarja s problematiko spolno zaznamovanega nasilja in mizoginije usmerjene proti ženskam v politiki na družbenih omrežjih. To obliko nasilja obravnava kot novodobno posledico hitrega razvoja spletnih komunikacijskih platform, kamor uvrščamo družbena omrežja, ki, namesto da bi javni prostor demokratizirala, bolj služijo kot medij za širjenje sovražnega in seksističnega govora in mizoginih napadov na ženske, aktivne v politiki (na različnih ravneh). S prispevkom želiva opozoriti na ključna vprašanja pri raziskovanju nasilja nad ženskami v politiki na družbenih omrežjih ter na prisotnost in nevarnost, ki ju spolno zaznamovano nasilje na spletu predstavlja za ženske v politiki, za tiste, ki v politiko šele vstopajo, in za tiste, ki politično delujejo v civilni družbi. Pričujoča empirična študija ugotavlja, da so mizoginih in nasilnih obravnav na družbenih omrežjih deležne predvsem tiste kandidatke oziroma aktivne udeleženke predvolilnih soočenj, ki imajo velike izvolitvene možnosti, hkrati pa tudi tiste političarke, ki so kritične do aktualne oblasti. Namen takšnih sovražnih aktivnosti je med političarkami vzbuditi strah in občutek manjvrednosti ter jih s tem odvrniti od aktivnega političnega delovanja.

Ključne besede: spolno zaznamovano nasilje, mizoginija, političarke, družbena omrežja, kritična analiza diskurza

Aleksandra Kanjuo Mrčela, Jasna Mikić Ljubi in Špela Koprivnikar: Večno aktivni spermiji in »zmatrani« jajčniki: družbene posledice ospoljenosti medicinskih spoznanj

Povzetek: V pričujočem prispevku razpravljamo o povezanosti medicinske obravnave biološke reprodukcije in reproduktivnih zmožnosti ter sociološkega diskurza o spolnosti, reprodukciji in staranju žensk in moških. Zaznane biološke karakteristike vplivajo na družbene vloge posameznikov in posameznic. Že dolgo vlada prepričanje, da se ženske rodijo z določenim številom jajčec, ki se tekom njihovega življenja zmanjšuje, ob vstopu v menopavzo pa postanejo neplodne. Za moške na drugi strani velja, da ostajajo plodni dalj časa in da spolne celice proizvajajo skozi celotno reproduktivno obdobje, ki traja mnogo dlje od ženskega. Ta prepričanja močno vplivajo na predstavo o drugačnih procesih staranja ter spolnih praks moških in žensk, kljub temu da nedavne raziskave izpostavljajo nova dejstva, ki govorijo o podobnosti moških in ženskih reproduktivnih zmožnosti. Namen prispevka je ovrednotiti pomen medicinskih spoznanj in jih umestiti v sociološko razpravo o ospoljenem razumevanju staranja in spolnega obnašanja moških in žensk.

Ključne besede: biološki spol, družbeni spol, reproduktivne vloge žensk in moških, spolnost starejših, staranje.

PEDAGOŠKA SEKCIJA

Sodelujejo: Valerija Zorko; Polona Strnad Bensa; Mirjam Počkar, Leonida Konič in Jernej Jakelj
Moderira: Živa Kos

FDV-18

Polona Strnad Bensa: Aktivno okoljevarstvo dijakov v okviru sociologije (strokovni prispevek)

Povzetek: V naslednjem povzetku bom podala nekaj predlogov za dopolnitev vsebine pri poglavju Okoljska /ekološka kriza pri predmetu sociologija v gimnazijskem in strokovnih programih srednješolskega izobraževanja. Poudarek je na iskanju možnosti aktivnejšega ponotranjanja vzgoje okoljevarstva in na opredelitvi pojma odpadek, ter z možnostjo aktivnega vključevanja dijakov v procese ohranjanja širšega socialnega okolja. Pri pisanju bom povzela nekaj mnenj strokovnjakov, ki preučujejo kognitivne načine aktivnega vključevanja mladostnikov v pouk ekologije, katerega namen je trajnostna vzgoja, za razvoj bodočih generacij v odgovorne zemljane, z razvojem takega sloga potrošnje in proizvodnje, da bi ga lahko zemeljski ekosistem še prenesel. (povzeto po: Okoljska vzgoja v šoli I/2000, str 4).

Ključne besede: odpadek, aktivna vzgoja, ekologija v praksi

14:00–15:00

ODMOR ZA KOSILO

15:00–16:30

OKROGLA MIZA: SEKSUALNO DELO V SLOVENIJI SKOZI PRIZMO POKLICNIH TVEGANJ IN ZMANJŠEVANJA ŠKODE

Sodelujejo: Majda Hrzenjak; Roman Kuhar; Tjaša Učakar; Leja Markelj

Moderira: Iztok Šori

FDV-20

OPIS: Seksualno delo je v zadnjih desetletjih zaradi hitrega prilagajanja družbenim spremembam postalo priljubljen vir znanstvenih razlag sodobnih procesov digitalizacije, prekarizacije in platformizacije dela. Hkrati je v feministični skupnosti tema sprožila neke vrste vojno okrog vprašanja ali lahko v primeru prostitucije sploh govorimo o delu in posledično, kako naj se nanjo odzove država. V znanstveni literaturi, ki prostitucijo obravnava skozi perspektivo dela, je bilo že večkrat izpostavljeno, da obstoječe politike večinoma ne upoštevajo resničnih potreb seksualnih delavk_cev, ampak izhajajo iz prizadevanji za zaščito morale, varnosti in javnega zdravja ali pa se uporabljajo za uveljavljanje migracijskih politik in nadzor meja, kar povzroča represijo, izključevanje in segregacijo seksualnih delavk_cev (Doezema 1998; Graham 2017; Mathieu 2011). Seksualni delavke_ci so izključeni iz oblikovanja državnih politik, javnega življenja in prostorov (Pajnik, Fabijan, Frelih in Šori 2017; Pajnik in Šori 2014; Šori 2005). V Sloveniji država obravnava prostitucijo predvsem s kazensko zakonodajo (Frelih 2017; Šori & Pajnik 2018), kar sovпада s prakso »upravljanja prek kriminala« (Simon 2007), ki postavlja varnost pred druga področja delovanja države, ignorira nerepresivne odgovore na socialne probleme in ustvarja kulturo strahu. Poleg tega je v Sloveniji in v večini evropskih držav »informirano« oblikovanje politike ovira pomanjkanje natančnih in zanesljivih raziskovalnih podatkov, tudi o najbolj elementarnih parametrih prostitucije, kot je število oseb v seksualnem delu v določenem nacionalnem kontekstu (Wagenaar 2017).

Na okrogli mizi bomo navedene izzive naslovili z obravnavo seksualnega dela skozi perspektivo poklicnih tveganj in zmanjševanja škode. Seksualno delo definiramo kot sporazumno izmenjavo seksualnih storitev, predstav ali izdelkov med odraslimi, ki lahko zavzema različne oblike, od prostitucije do telefonskega seksa, striptiza, erotične masaže, storitev na internetu in pornografije (Weitzer 2003; WHO 2016; Martin et al. 2017). Predstavili bomo rezultate temeljnega raziskovalnega projekta Poklicna tveganja v seksualnem delu na presečiščih politik in družbene stigme (<https://www.mirovni-institut.si/projekti/poklicna-tveganja-v-seksualnem-delu-na-preseciscih-politicega-okvirja-in-druzbene-stigme-oris/>), znotraj katerega smo izvedli sistematične preglede slovenske in tuje literature, fokusne skupine in anketo med seksualnimi delavkami_ci ter socio-pravno analizo sodnih spisov, ki se nanašajo na izkoriščanje prostitucije.

Člani_ce raziskovalne skupine bodo skupaj s publiko diskutirali o vprašanih, kako seksualno delo preči druge sektorje in industrije, vključujoč koncepte »emocionalnega« (Hochschild, 1983), »umazanega« (Ashforth and Kreiner, 1999; Anderson, 2000) in »telesnega« dela (Cohen 2011; Twigg 2006; Wolkowitz 2006, 2002). Ali lahko poklicna tveganja zmanjšajo do seksualnih delavk_cev bolj inkluzivne politike (Östergren 2017) in profesionalizacija (Garofolo & Macioti 2016)? Kakšno vlogo ima pri tem internet? Kako se stigma kot poklicno tveganje reproducira skozi politike, institucije in programe pomoči? Kako lahko prispevamo k opolnomočenju seksualnih delavk_cev in vplivamo na obstoječa razmerja moči znotraj prostitucije? Naslovili bomo tudi potrebo po inkluzivnih metodoloških pristopih k raziskovanju seksualnega dela ter predstavili naš model in izzive, s katerimi smo se srečevali pri njegovi implementaciji.

METODOLOŠKA SEKCIJA

Sodelujejo: Andrej Praček in Vasja Vehovar; Gregor Čehovin in Vasja Vehovar; Mitja Hafner Fink, Valentina Hlebec in Samo Uhan; May Doušak; Otto Gerdina
Moderira: Mitja Hafner Fink

FDV-18

Gregor Čehovin in Vasja Vehovar: Ankete v sodobnem družboslovnem raziskovanju: ali neverjetnostni spletni paneli lahko nadomestijo verjetnostne vzorce?

Povzetek: Zaradi tehnološkega razvoja in naraščajočih stroškov zbiranja podatkov se anketne raziskave vse pogosteje izvajajo prek spleta. Pri raziskovanju splošne populacije to pomeni predvsem uporabo spletnih panelov, kjer člani za določeno nagrado soglašajo z rednim sodelovanjem v različnih anketah. Večina tržnih in javnomnenjskih raziskav ter znaten delež družboslovnih raziskav je že prešlo na neverjetnostne spletne panele, ki člane rekrutirajo na neverjetnostne oziroma priložnostne načine (npr. spletni oglasi). Neverjetnostni spletni paneli so zato bistveno cenejši od verjetnostnih anket, kjer mora biti verjetnost za vključitev vnaprej pozitivna in znana za vse enote v populaciji. V članku najprej pregledamo globalne metaštudije, ki so neverjetnostne spletne panele evalvirale predvsem z vidika pristranskosti anketnih ocen, nato pa predstavimo dva primera neverjetnostnih spletnih panelov v Sloveniji.

Ključne besede: spletne ankete, spletni paneli, verjetnostno vzorčenje, neverjetnostno vzorčenje, anketne ocene.

May Doušak: Pripravljenost na sodelovanje pri spletnih in osebnih anketah v izjemnih okoliščinah

Povzetek: Anketno raziskovanje obsega mnogo več kot zgolj pripravo vprašalnika in terensko zbiranje podatkov. Izvedbo mnenjskih anket načrtujemo glede na več ključnih parametrov, kot so na primer ciljna populacija, namen, tema, časovni okvir, želena stopnja odzivnosti in ne nazadnje razpoložljiva sredstva. Vsaka nova raziskava zato zahteva ustrezen metodološki premislek, ki terja čas.

Na izvedbo raziskav med vnaprej pričakovanimi družbenimi spremembami oz. dogodki se lahko predčasno pripravimo, s čimer poskrbimo za ustrezno kakovost zbranih podatkov. Med izjemnimi in nepričakovanimi dogodki pa smo metodologi postavljeni pred težjo dilemo: podatke je treba zbrati hitro, po možnosti prek spleta, pri tem pa zagotoviti ustrezno kakovost, ki med drugim izhaja tudi iz ustrezne stopnje odzivnosti. V nedavni pandemiji smo pri Evropski družboslovni raziskavi doživeli izjemno slabo pripravljenost na sodelovanje v metodološko dodelanem pristopu; po drugi strani pa so nas presenetili odlični rezultati metodološko »šibkejših« izvedb. Pojavila se je vprašanje, ali obstajajo okoliščine, v katerih prinese metodološko enostavnejši pristop kakovostnejše podatke od klasičnega, kompleksnega pristopa. Preizkusili smo, kaj se zgodi s stopnjo odzivnosti, če med izjemnimi okoliščinami v spletni anketi uberemo vrsto bližnjic, s katerimi bistveno prihranimo na času priprave, izvedbe in posledično tudi sredstvih. Rezultati preizkusa nakazujejo, da lahko v izjemnih okoliščinah (izbranim) metodološkim bližnjicam navkljub dosežemo ustrezno stopnjo sodelovanja in reprezentativnosti vzorca.

Ključne besede: stopnja sodelovanja, anketiranje v izjemnih okoliščinah, kombiniranje načinov anketiranja, prehod na splet, spletno anketiranje

Mitja Hafner Fink, Valentina Hlebec in Samo Uhan: Razumevanje subjektivnega statusa v anketah: preizkus s kognitivnim intervjujem

Povzetek: V mednarodno družboslovno anketno raziskavo ISSP so raziskovalci kot dimenzijo družbeno-ekonomskega statusa vključili tudi t.i. »subjektivni socialni status« (SSS). Gre za anketno vprašanje, kjer se anketiranci uvrščajo v družbeno hierarhijo na številski lestvici. Tak tip vprašanja lahko srečamo tudi v številnih drugih družboslovnih anketah. Problem takega kvantitativnega kazalnika družbenega položaja pa je v tem, da navidezno natančna številka ocena ne more »ujeti«

vsega, kar anketirancem družbeno-ekonomski status pomeni. Sklepamo, da se anketiranci med seboj razlikujejo glede razumevanja vsebine tega vprašanja, ne le na ravni mednarodnih primerjav, ampak celo v isti državi. To je bilo glavno izhodišče za razkrivanje subjektivnih vidikov razumevanja družbeno-ekonomskega statusa s kognitivnimi intervjuji med prebivalci Slovenije (N=55). Ugotavljamo, da pri razumevanju (in odgovarjanju) na to anketno vprašanja raziskave ISSP med anketiranci res lahko prihaja do različnih pojmovanj družbeno-ekonomskega statusa.

Ključne besede: subjektivni socialni status, anketa, kognitivni intervju, glasno razmišljanje, ISSP

Otto Gerdina: Stari, starejši, seniorji, starostniki ali ostareli? Sociološki razmislek o terminološki zagati

Povzetek: Priča smo vse pogostejšim pobudam, da bi izraze kot so stari, seniorji, starostniki in ostareli zamenjali z besedami, ki le posredno nakazujejo, da je oseba stara ali da se približuje starosti, kar že samo po sebi nakazuje nelagodje, ki ga povzroča stigma starosti. V trenutnih razpravah je precej enostransko slišati, ter da je izraz starejši ljudje edini današnjemu času primeren, spoštljiv in nežaljav izraz za naslavljanje starih ljudi, saj namesto stanja implicira, da je starost proces, odraža heterogenost starih ljudi, je manj povezan z negativnimi starostnimi stereotipi in ga neredko pozdravljajo tudi stari ljudje sami. Te argumente v prispevku izpostavljam sociološkemu premisleku o družbenih in političnih posledicah, ki jih izraz starejši ljudje dejansko in potencialno prinaša.

Ključne besede: nereflektirana raba jezika, srednja leta, starost, stari ljudje, starejši ljudje

Andreja Praček in Vasja Vehovar: Študentske evalvacijske ankete: interpretacija mejnih vrednosti povprečij na ordinalnih merskih lestvicah

Povzetek: Študentske evalvacijske ankete so danes v uporabi na praktično vseh univerzah po svetu. V prispevku se osredotočamo na specifičen metodološki vidik interpretacije njihovih rezultatov, ki je nadvse pomemben, saj se ti rezultati ne uporabljajo le za ocenjevanje poučevanja ampak tudi za namene kadrovskega odločanja. Cilj prispevka je proučiti, katere vrednosti na ordinalnih merskih lestvicah se na univerzah uporabljajo kot mejne pri interpretaciji povprečnih ocen teh anket ter vrednosti primerjati glede na značilnosti univerz. V ta namen smo pregledali literaturo in izvedli spletno anketo med 1.400 najuglednejšimi univerzami na svetu. Ugotovili smo, da so mejne vrednosti univerz v praksi strožje kot v literaturi. Azijske univerze imajo najstrožje meje, severnoameriške meje so manj stroge, evropske pa najblažje. Višje meje pa so tudi na naravoslovnih univerzah.

Ključne besede: študentske evalvacijske ankete, mejne vrednosti, univerze, interpretacija, primerjava.

SEKCIJA ZA ŠTUDIJE VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA

Sodelujejo: Sinja Čož; Ana Jagodic; Andreja Vezovnik; Dora Matejak; Nina Perger, Tanja Kamin, Andreja Vezovnik, Andreja Živoder in Sara Atanasova

Moderira: Alenka Švab

FDV-21

Ana Jagodic: Emocionalno delo kot vidik skrbstvenega dela za starejše

Povzetek: V prispevku obravnavamo emocionalno delo kot vidik skrbstvenega dela za starejše, pri čemer se opiram na empirične podatke doktorske raziskave Večgeneracijsko skrbstveno delo srednje generacije. Proučujemo, kako osebe srednje generacije, ki zagotavljajo skrbstveno delo starejšim družinskim članom, doživljajo naraščajoče skrbstvene potrebe in posledične spremembe v odnosu s starejšo osebo ter na kakšne načine ob tem upravljajo lastna čustva in čustva starejše osebe glede na identificirana pravila čustvovanja in izkazovanja čustev v danih družinskih kontekstih. Identificiramo nekatere tehnike emocionalnega dela ter opozorimo na potencialne negativne vplive dolgotrajnega intenzivnega emocionalnega dela na medosebne odnose ter zdravje in počutje oseb, ki zagotavljajo skrbstveno delo. V zaključku izpostavimo potrebo po večji podpori formalnih skrbstvenih storitev.

Ključne besede: emocionalno delo, čustva, skrbstveno delo, skrb za starejše

Dora Matejak: Individualizacija odgovornosti za trajnostne prehranske odločitve v evropski politiki

Povzetek: Resnost vpliva sodobnega prehranskega sistema na okolje je danes priznana na ravni EU. Kot ključne akterje pri reševanju okoljskih vprašanj se vse bolj poudarja potrošnike in potrošnice ter njihovo individualno odgovornost, da v vsakdanjem življenju izbirajo in kupujejo trajnostno hrano. V prispevku je uporabljen koncept »vladnosti«, skozi katerega je utemeljena analiza individualizacije odgovornosti za trajnostno izbiro hrane na ravni EU. Prispevek uporablja kritično analizo diskurza dveh ključnih evropskih strategij, ki se ukvarjata s trajnostnim prehodom – Evropski zeleni dogovor in Od vil do vilic. Argumentira, da je poudarek na opolnomočenju in izobraževanju potrošnikov o trajnostni izbiri hrane kot načinu reševanja okoljskih vprašanj prehranskega sistema, prenos odgovornosti za reševanje okoljskih vprašanj prehranskega sistema s politične arene na posameznike in posameznice.

Ključne besede: potrošništvo, trajnostno prehranjevanje, evropske okoljske politike, vladnost, individualizacija odgovornosti

Sinja Čož: Izražanje moči skozi odločitve o(b) koncu življenja

Povzetek: Ob srečanju s smrtjo ljudje občutimo nemoč, ki razkriva našo odvisnost od družbenih struktur. Te osebam določajo (z)možnosti odločanja v vsakdanjem življenju, tudi ob koncu življenja. Na primeru darovanja organov po smrti bom prikazala, da odločanje o koncu življenja ni samo stvar posameznika_ce, ampak delovanja celotne družbe. Na podlagi pregleda literature in empiričnih podatkov, pridobljenih s kvalitativnim raziskovanjem, bom predstavila, kako je individualna odločitev za darovanje organov po smrti vpeta v širše družbene procese, predvsem pa, kako se v odločitvi za darovanje organov po smrti ali proti temu manifestirajo razmerja moči med posameznikom, družbenimi institucijami in sistemom.

Ključne besede: smrt, darovanje organov po smrti, odločitev o koncu življenja, zaupanje v sistem, privolitev

Nina Perger, Tanja Kamin, Andreja Vezovnik, Andreja Živoder, Sara Atanasova: Kdo so mladi v Sloveniji, ki zaupajo znanosti? Skupine mladih med teorijami zarote in znanostjo v kontekstu cepljenja proti covidu-19

Povzetek: V kriznih obdobjih, kot je tudi pandemija covid-19, naj bi znanost pomembno prispevala k oblikovanju odgovorov na krizne razmere. Študije zaupanja v znanost nakazujejo, da gre za kompleksen pojav, ki presega zgolj posedovanje objektivne vednosti in ki se ne izključuje s poseganjem po alternativnih razlagah in t. i. teorijah zarote. Temu pritrjujejo tudi raziskave na splošni populaciji, redkejša pa so študije, ki se osredotočajo na skupino mladih, tudi v povezavi z izraženo namero po cepljenju proti covidu-19. Namen tega prispevka je identificirati skupine mladih v Sloveniji glede na njihov odnos do cepljenja proti covidu-19, teorij zarot, povezanih s covidom-19, in zaupanje v znanost ter proučiti njihove sociodemografske in druge značilnosti. Prispevek temelji na podatkih, zbranih z anketnim spletnim panelom med mladimi v Sloveniji, starimi med 15 in 30 let (n = 507). Z metodo razvrščanja v skupine identificiramo tri segmente mladih. Izsledki omogočajo oblikovanje ciljno usmerjene in segmentom prilagojene komunikacije za krepitev zaupanja v znanost z namenom naslavljanja kriznih razmer, v katerih se je znašla tudi znanost sama.

Ključne besede: mladi, cepljenje proti covidu-19, zaupanje v znanost, teorije zarote, razvrščanje v skupine

Andreja Vezovnika: Meso in okoljski izzivi: slovenska mladina in njihov odnos do mesa in mesnih

Povzetek: Vpliv hrane, zlasti mesa in mesnih izdelkov na okolje je tema, ki je v zadnjih petnajstih letih prišla na znanstveno, medijsko in politično agendo. Vedno glasnejši pozivi k zmanjšanju potrošnje mesa zaradi njegovih vplivov na okolje so se začeli kazati tudi na politični, industrijski in potrošniški ravni. V zahodnem svetu se vse bolj povečuje skupina potrošnikov, ki jih definiramo kot fleksitarijance. To so osebe, ki iz različnih razlogov zmanjšujejo vnos mesa in/ali ga nadomeščajo z mesnimi nadomestki. Prispevek se osredotoča na odnos do mesa pri mladih, njihovo pripravljenost za zmanjševanje potrošnje mesa in za nadomeščanje mesa z mesnimi alternativami (rastlinski mesni nadomestki, laboratorijsko vzgojeno meso in insekti). Prispevek sloni na poglobljenih intervjujih z mladimi fleksitarijanci in na anketi z mladimi potrošniki v Sloveniji.

Ključne besede: meso, mesne alternative, fleksitarijanstvo, okolje, zdravje, hrana

16:30–16:45

ODMOR

16:45–18:15

SEKCIJA ZA SOCIOLOGIJO POLITIKE IN DRUŽBE

Sodelujejo: Marko Hočevar; Mladen Zobec; Gorazd Kovačič; Janez Štebe; Srečo Dragoš

Moderira: Hajdeja Igljč

FDV-20

Marko Hočevar: Protislovja zelene države

Povzetek: Cilj prispevka je pokazati na protislovja koncepta zelene države v razmerah kapitalističnega produkcijskega načina in »zelenenja« kapitalizma. Soočanje s podnebnim zlomom sili države, da prek uveljavljanja novih konceptov poskušajo preprečiti najhujše scenarije. Posledično se vloga države v

odnosu do družbe in gospodarstva spreminja – postopoma se v okvirih kapitalističnega produkcijskega načina oblikuje zelena država, ki pa mora hkrati skrbeti za reprodukcijo kapitalizma in »zelenjenje« le-tega, kar prinaša le omejene učinke pri soočanju s podnebnim zlomom. V tem okviru v prispevku najprej razložim, izhajajoč iz teorije Robyn Eckersley, koncept zelene države. V drugem delu v razpravo vpeljem dva današnja hegemonška okoljska diskurza – ekološko modernizacijo in trajnostni razvoj – in razložim, kako sta oba vpeta v reprodukcijo kapitalističnega statusa quo. V tretjem delu razložim, zakaj so poskusi oblikovanja zelene države na osnovi teh dveh okoljskih diskurzov znotraj kapitalizma obsojeni na zelo omejen uspeh.

Ključne besede: zelena država, kapitalizem, ekološka modernizacija, trajnostni razvoj.

Mladen Zobec: Proletarian entrepreneurs in a workers' state: Albanian private craftsmen in socialist Slovenia

Povzetek: During Yugoslav socialism, Albanians were overrepresented among the internal-migrant businesses and crafts, and were synonymous with bakers, ice-cream sellers, and vegetable vendors. Despite this ubiquity, the peculiar experience of Albanian privateers in Yugoslavia remains poorly understood. Relying on archival research and qualitative methods, this paper shows that Albanian migrants from Macedonia oftentimes opted for family businesses over social sector employment despite less favourable working conditions. The paper explains how political and economic conditions in socialist Yugoslavia interacted with Albanian cultural legacies to enable the proliferation of ethnic and family businesses in Slovenia and elsewhere in Yugoslavia. In doing so, three interconnected factors are explored: the Yugoslav socialist unemployment, discrimination of Yugoslav Albanians, and the Albanian complex family.

Ključne besede: Albanian migration, Southeast Europe, socialist Yugoslavia, ethnic entrepreneurship, social history

Gorazd Kovačič: Možnosti za zeleni socialni sporazum v Sloveniji

Povzetek: Članek analizira možnosti institucionalnega in vsebinskega okvira za sklenitev družbenega dogovora o zelenem oz. postogljičnem prehodu in pravični tranziciji v Sloveniji. Najprej preuči ustreznost obstoječega institucionalnega okvira socialnega partnerstva (predvsem Ekonomsko-socialnega sveta) za razširitev na okoljsko agendo in ugotovi, da bi glede na njegovo sestavo, vsebinsko tradicijo in ekonomistično usmeritev sindikatov in delodajalskih združenj pobuda za to lahko prišla le od vlade. V nadaljevanju preuči ideje o družbeni koordinaciji zelenega prehoda v predvolilnem programu vodilne vladne stranke in v koalicijski pogodbi za mandat 2022–2026. Program Gibanja Svoboda predpostavlja, da se bo zeleni prehod s poudarkom na solarizaciji energetike odvil kot partnerstvo med zasebnimi investitorji in vlado in da bo financiral samega sebe, ker naj bi samodejno prinašal višjo dodano vrednosti. Te teze v koalicijski pogodbi, katere predloga je program vodilne stranke, sicer ni, a njen idejni okvir ostaja liberalen in je zato brez načrtov za socialno partnersko usmerjanje zelenega prehoda.

Ključne besede: zeleni prehod, ekološka modernizacija, socialno partnerstvo, Gibanje Svoboda, Program za delo koalicije 2022–2026

Srečo Dragoš: Ekologija neenakosti

Povzetek: Tudi za ekologijo velja, da nismo vsi v istem čolnu. Posledice ekološke krize in odgovornost zanje so porazdeljene izrazito neenakomerno in če temu ne bo sledila tudi porazdelitev stroškov, ne bo mogoč konsenz o tem, kako jih poravnati. To velja za vse tri scenarije ekološke sanacije: če bo neuspešna, če bo le delno uspešna kot tudi v primeru, če bi povsem uspela. V vseh primerih bodo stroški neizbežni in ogromni. Ali jih bomo zmogli, ni odvisno od informiranosti o problemu niti od ekonomske rasti, pač pa od redistributivne pravičnosti. Konsenz o tem je v razmerah neenakosti možen samo s predpostavko, da si bomo tudi stroške razdelili neenako. Brez tega pogoja konsenza ne bo, brez njega pa tudi ne ekološke sanacije. Omenjena teza je v prispevku ponazorjena s podatki v zvezi s slovensko družbo kot tudi z globalnim nivojem.

Ključne besede: ekologija, konsenz, pravičnost, odpadki, socialna država

SEKCIJA ZA SOCIOLOGIJO ZNANOSTI

Sodelujejo: Igor Jurekovič; Renata Šribar; Jennie Olofsson; Maruša Gorišek; Olga Markič

Moderira: Franc Mali

FDV-21

Igor Jurekovič: Epigenetika in sociologija: teoretska in analitična sopotja

Povzetek: Epigenetika je brsteča znanost v zadnjih dveh desetletjih. Prodorne epigenetske študije ne premikajo zgolj meje genetike in molekularne biologije, temveč tudi humanistike in družboslovja. Kolikor nam je znano, slovenska sociologija ne pozna obravnave osnovnih dognanj epigenetike. Zaradi tega v prispevku odgovorimo na osnovni vprašanji: kaj je epigenetika ter kakšne so njene implikacije za humanistiko in družboslovje? Na kratko razložimo epigenetske mehanizme, katerih naloga je aktivacija in deaktivacija genov ter uravnavanje jakosti izražanja aktiviranih genov. Nato predstavimo različne podvrste epigenetske znanosti, ki specializirajo na različnih okoljskih področjih. Implikacije epigenetike za sociologijo razdelimo na empirične in teoretske. Med slednjimi izpostavimo zlasti pomen epigenetike za sociološko konceptualizacijo telesa, ki bi lahko zaobšla pasti biološkega determinizma in družbenega konstruktivizma.

Ključne besede: epigenetika, molekularna biologija, sociologija, telo, utelešeni konstruktivizem

Renata Šribar: Ekosistem nezaupanja: prezrto polje biopolitike v digitaliziranem zdravstvu

Povzetek: Zainteresiranost za digitalizacijo zaradi kapitalskih dobičkov je zasenčila nujo prepričljivega preverjanja zdravstvenih tveganj zaradi pospeševanja neionizirajočega sevanja. Obenem ni posluha za posledično večplastno zdravstveno diskriminacijo določenih družbenih skupin in celotnega prebivalstva v revnih državah. Avtorica implicitno naslavlja nosilce/ke vse bolj aktualne globalizirane biopolitike z imperativom prevzemanja odgovornosti ob indikaciji obstoječih praks nelegitimnega izvajanja oblasti, ki normirajo sektorske zdravstveno-medicinske politike. Z namenom preverjanja možnosti za prestrukturiranje obstoječega odnosa med nezaupljivim prebivalstvom in obravnavanim sektorjem, ki ne sledi praviloma dobrobiti ljudi, avtorica uvede koncept globalizirane bioetike skrbi (Tong 2022) s pristavkom, da ta ne sme biti ospoljene narave.

Ključne besede: digitalizacija, zdravstvo, biopolitika, globalna bioetika, ekosistem ne/zaupanja

Jennie Olofsson: The Becoming of Sanitary Systems

Abstract: Sanitary systems are crucial in contemporary life as they allow for provision of drinking water as well as efficient removal of sewage. As such, they contribute to maintaining the idea of bodily cleanliness (Quitzeau 2004), and in turn, the distinction between clean and dirty (Douglas 1966). The positioning of sanitary systems in the underground (Williams 2008) however, renders them invisible to most of us at the same time as it opens up for encounters with nonhuman forces. Drawing on interviews with Swedish and Slovenian actors engaged in water and waste water management, this presentation discusses sanitary infrastructures as enviro-technical systems (Pritchard 2011) whose ability to transport water and waste water is connected to encounters with nonhuman forces such as clay, trees and root systems, but also human repair activities. Hence, while sewage systems serve as mediators of the public-private distinction (Hawkins 1996) they are also 'inherently relational' (Benson 2015: 120), in that the provision of drinking water and treatment of waste water cannot be isolated from nonhuman forces, nor is it distinct from the undertakings of human actors.

Keywords: sanitary systems, engineering practices, nonhuman forces, agency, interconnectedness

Maruša Gorišek: Izzivi uporabe znanja v družbenih krizah: kaj se lahko naučimo iz pandemije?

Povzetek: Živimo v času produkcije izjemne količine znanja, a izkušnje spopadanja z nedavno pandemijo pa vzbujajo dvom, da smo kot družba sposobni to znanje tudi uporabiti v širšo družbeno korist, predvsem takrat, ko je to nujno potrebno. Pri tem ne gre le za vprašanje, v kolikšni meri politika pri odločanju upošteva znanost in eksperte, ampak za kompleksnejša razmerja. Eksperti namreč niso enotna skupina, ki v imenu znanosti nastopa soglasno in neodvisno od zunanjega okolja in širše javnosti. Prispevek na podlagi analize različnih virov in kritične analize diskurza podrobneje obravnava kompleksne odnose med eksperti, politiko, javnostjo ter med različnimi skupinami ekspertov in znotraj ekspertnih skupin v času spopadanja s pandemijo. Mednarodne in domače izkušnje kažejo omejitve in izzive, tako z vidika razumevanja znanosti in ekspertov s strani politike in javnosti, kot tudi z vidika delovanja znanosti in znanstvene skupnosti. Te omejitve je treba nasloviti predvsem v luči prihajajočih kriz, ki bodo ponovno zahtevale reakcijo celotne družbe.

Ključne besede: pandemija covid-19, vloga ekspertov, znanost, znanje, postfaktična družba

Franc Mali: Tveganja razvoja novih naprednih tehnologij in s tem povezana pro-akcijska in svariteljska načela

Povzetek: Znanstveno-tehnološki napredek, ki smo mu priča v zadnjih dveh desetletjih, razkriva svoj dvojni značaj. Po eni strani izredni razvoj novih naprednih tehnologij utrjuje prepričanje, da bomo edinole s pomočjo novih znanosti in tehnologij dosegli družbeno blagostanje in družbeni napredek. Po drugi strani pa se ravno tako srečujemo z mnenjem, da tveganja, ki so povezana z razvojem novih znanosti in tehnologij, lahko privedejo do škodljivih in nepopravljivih posledic za naravo, družbo in človeka. Ne glede na to, kateremu pogledu sledimo, sta znanost in tehnologija vedno v centru družbenega dogajanja. Predstavljata - če parafriziramo nemškega sociologa Ulricha Becka - hkrati problem in rešitev. V luči tega spoznanja je glede na sprejemanje nove (evropske) paradigme družbeno odgovorne znanosti in inovacij izredno pomembno najti ustrezno ravnovesje med pro-akcijskimi in stvariteljskimi načeli pri družbeni regulaciji novih znanosti in tehnologij. V prispevku na

primeru tehnologije genskega editiranja opozarjam, da nas pretirani strahovi, ki v ospredje postavljajo predvsem tveganja, pozabljajo pa koristi, ne bi smeli ovirati, da ne storimo še kakšnega koraka naprej v razvoju te revolucionarne tehnologije.

Ključne besede: tehnologija genskega editiranja, postopki genskega zagona, znanstveno-tehnološko tveganje, svariteljsko načelo, proakcijsko načelo

Srečanje bo spremljala razstava plakatov s fotografijami svetovno znanega fotografa Yanna Arthusa Bertranda – Zemlja, pogled z neba.